

Temat: Dlaczego konstytucja jest ważna? Szkolna majówka z Konstytucją RP

Scenariusz zajęć przygotowany w ramach akcji „Polska Majówka z CEO”.

Cele:

- 1) Zapoznanie uczniów z Konstytucją RP i wskazanie tych artykułów, które są ważne dla obywateli.
- 2) Pokazanie, że konstytucja jest najważniejszym aktem w państwie, a jej znajomość może przynieść obywatelom tylko korzyści.
- 3) Zapoznanie z budową konstytucji, zasadami ogólnymi, sposobem wprowadzenia zmian.

Cele w języku ucznia:

Po zajęciach będziesz umiał/umiała:

- 1) powiedzieć dlaczego konstytucja jest najważniejszym aktem prawnym w państwie,
- 2) wskazać te artykuły w konstytucji, które są najważniejsze dla obywateli
- 3) powiedzieć w jaki sposób można zmienić konstytucję

NaCoBeZu:

- 1) Czy umiesz odszukać obecnie obowiązującą Konstytucję RP w Internecie?
- 2) Czy wiesz czego dotyczy art. 79 Konstytucji RP i dlaczego jest on ważny dla obywateli?
- 3) Czy umiesz odpowiedzieć na pytanie: co to jest preambuła?
- 4) Czy umiesz podać przynajmniej jeden argument za tym, że **konstytucja jest najważniejszym prawem w państwie?**
- 5) Czy umiesz podać przynajmniej jeden argument w obronie swojego zdania?

Słowa kluczowe:

Konstytucja, preambuła

Pytanie kluczowe:

Dlaczego konstytucja jest ważna?

Przebieg zajęć

1. Osoba prowadząca zajęcia zapisuje na tablicy lub flipcharcie słowo „**konstytucja**”. Następnie stosując burzę mózgów zbiera skojarzenia od uczniów/uczestników. W podsumowaniu podaje definicje konstytucji, np. *ustawa zasadnicza, najważniejsza ustawa w państwie, w której są regulowane podstawowe kwestie dotyczące ustroju politycznego, gospodarczego państwa*. Ponadto przedstawia uczestnikom schemat źródeł prawa w Polsce zaznaczając, że konstytucja jest na tyle ważnym aktem, że stoi na czele wszystkich źródeł prawa (materiał pomocniczy 1).
2. W kolejnym punkcie zajęć osoba prowadząca krótko charakteryzuje obecnie obowiązującą Konstytucję RP pod względem jej budowy. Jeżeli pracuje w sali z dostępem do Internetu warto skorzystać ze strony Sejmu RP, na której znajduje się tekst Konstytucji.
<http://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/polski/kon1.htm>

W omówieniu należy wskazać, że:

- a) Konstytucja została uchwalona 2 kwietnia 1997 r., a 25 maja 1997 r. odbyło się referendum konstytucyjne, w którym 52,7% obywateli opowiedziało się za przyjęciem obecnie obowiązującej konstytucji.

Pytanie referendalne brzmiało: *Czy jesteś za przyjęciem Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej uchwalonej przez Zgromadzenie Narodowe w dniu 2 kwietnia 1997 r.?*

- b) Obecna konstytucja składa się z 13 rozdziałów, 243 artykułów i dotychczas była dwukrotnie nowelizowana.

Dodatkowo prowadzący może wypisać daty polskich konstytucji, zwracając uwagę na te z nich, które obowiązywały po 1989 r.

3. Następnie osoba prowadząca rozdaje uczestnikom fragment preambuły, wyjaśnia czym jest preambuła (uroczysty wstęp) i prosi, aby w parach uczniowie odpowiedzieli na pytania:

- a) **Na jakich wartościach opiera się obecnie obowiązująca konstytucja?**
- b) **Do jakich wydarzeń historycznych mamy odwołanie w preambule?**

Po zakończeniu pracy w parach osoba prowadząca zbiera odpowiedzi od uczestników – mogą to być chętni, aby nie przedłużać czasu na zajęciach – a także przypomina uczniom, że jednym z twórców preambuły był pierwszy, niekomunistyczny premier w Polsce Tadeusz Mazowiecki.

4. Fakultatywnie po analizie preambuły można podzielić uczniów na grupy i rozdać im materiał pomocniczy 3 - Rozdział I Konstytucji z 2 kwietnia 1997 r. - dotyczący zasad ogólnych z prośbą o wykonanie ćwiczenia, czyli odnalezienie zasad.

W innym przypadku można zwrócić uwagę tylko na najważniejsze artykuły Rozdziału I i skupić się na artykule 8.

Art. 8.

1. Konstytucja jest najwyższym prawem Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Przepisy Konstytucji stosuje się bezpośrednio, chyba że Konstytucja stanowi inaczej.

Osoba prowadząca może postawić uczniom pytanie: **Co oznacza ten zapis np. w świetle naszego członkostwa w Unii Europejskiej?** Po zebraniu odpowiedzi można jeszcze raz odwołać się do schematu dotyczącego źródeł prawa w Polsce, dodatkowo ilustrując go rozdziałem III Konstytucji „Źródła prawa”. W tym przypadku, podobnie jak i w pkt 2 zajęć można skorzystać, a nawet warto z treści konstytucji zamieszczonej na stronie Sejmu RP.

<http://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/polski/kon1.htm>

5. W kolejnym punkcie zajęć osoba prowadząca zadaje uczniom pytanie: **Który waszym zdaniem artykuł konstytucji jest najważniejszy dla obywateli?**

Po zebraniu propozycji uczniów osoba prowadząca prezentuje art. 79 konstytucji i wyjaśnia, że w Konstytucji PRL-u obywatele mieli prawa, które były tylko zapisane „na papierze”. W rzeczywistości nawet wtedy, kiedy łamano ich prawa, to nie było takiego zapisu konstytucyjnego, na który mogliby się powołać dochodząc swoich praw.

Art. 79.

1. Każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo, na zasadach określonych w ustawie, wnieść skargę do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji.

Dodatkowo w tej części zajęć można poprosić uczniów/uczestników, aby wybrali z Rozdziału II kilka praw i wolności, które są dla nich szczególnie ważne i odpowiedzieli na pytanie: **Co stałoby się, gdyby te prawa zniknęły z konstytucji?** Uczniowie mogą wykonać ćwiczenie w grupach, a w podsumowaniu przedstawić scenki pantomimiczne, które będą odpowiedzią na postawione pytanie. W czasie prezentacji scenek zadaniem pozostałych grup będzie odgadnięcie jakiego prawa dotyczy scenka.

Poniżej link do strony z Rozdziałem II Konstytucji

<http://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/polski/kon1.htm>

6. W następnym punkcie zajęć osoba prowadząca rozdaje uczniom materiał pomocniczy 4 z prośbą o wykonanie zadania. Ćwiczenie można wykonać w parach.

<http://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/polski/kon1.htm>

Po zakończeniu pracy i zebraniu odpowiedzi prowadzący może zadać uczniom pytanie: **Czy w obecnie obowiązującej konstytucji należy dokonać zmian?** Tak postawione pytanie może jednak sprawić kłopot części uczniów, dlatego warto wybrać kilka artykułów i zadać uczniom pytanie, czy ich zdaniem należy je zmienić? Oprócz udzielenia odpowiedzi uczniowie powinni wskazać dlaczego taka zamiana jest konieczna.

Można również postawić przed uczniami konkretne zagadnienia do dyskusji, np.:

- Czy zmniejszyć liczbę posłów i senatorów?
- Czy wprowadzić wybór Prezydenta RP przez Zgromadzenie Narodowe?
- Czy znieść obowiązek szkolny do 18 r.ż.?
- Czy znieść immunitet?
- Czy wprowadzić system prezydencki?

7. W podsumowaniu osoba prowadząca może poprosić uczniów aby dokończyli zdanie: **Na dzisiejszych zajęciach dowiedziałem się, że**

Materiał pomocniczy 1



Materiał pomocniczy 2

W trosce o byt i przyszłość naszej Ojczyzny, odzyskawszy w 1989 roku możliwość suwerennego i demokratycznego stanowienia o Jej losie, my, Naród Polski - wszyscy obywatele Rzeczypospolitej, zarówno wierzący w Boga będącego źródłem prawdy, sprawiedliwości, dobra i piękna, jak i nie podzielający tej wiary, a te uniwersalne wartości wywodzący z innych źródeł, równi w prawach i w powinnościach wobec dobra wspólnego - Polski, wdzięczni naszym przodkom za ich pracę, za walkę o niepodległość okupioną ogromnymi ofiarami, za kulturę zakorzenioną w chrześcijańskim dziedzictwie Narodu i ogólnoludzkich wartościach, nawiązując do najlepszych tradycji Pierwszej i Drugiej Rzeczypospolitej, zobowiązani, by przekazać przyszłym pokoleniom wszystko, co cenne z ponad tysiącletniego dorobku, złączyć więzami wspólnoty z naszymi rodakami rozsianymi po świecie, świadomi potrzeby współpracy ze wszystkimi krajami dla dobra Rodziny Ludzkiej, pomni gorzkich doświadczeń z czasów, gdy podstawowe wolności i prawa człowieka były w naszej Ojczyźnie łamane, pragnąc na zawsze zagwarantować prawa obywatelskie, a działaniu instytucji publicznych zapewnić rzetelność i sprawność, w poczuciu odpowiedzialności przed Bogiem lub przed własnym sumieniem, ustanawiamy Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej jako prawa podstawowe dla państwa oparte na poszanowaniu wolności i sprawiedliwości, współdziałaniu władz, dialogu społecznym oraz na zasadzie pomocniczości umacniającej uprawnienia obywateli i ich wspólnot.

Wszystkich, którzy dla dobra Trzeciej Rzeczypospolitej tę Konstytucję będą stosowali, wzywamy, aby czynili to, dbając o zachowanie przyrodzonej godności człowieka, jego prawa do wolności i obowiązku solidarności z innymi, a poszanowanie tych zasad mieli za niewzruszoną podstawę Rzeczypospolitej Polskiej.

Materiał pomocniczy 3

Odszukaj w tekście Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997r. wymienione w tabeli zasady państwa demokratycznego, a następnie wpisz odpowiedni artykuł oraz ustęp w miejsce kropek.

Rozdział I *RZECZPOSPOLITA*

Art. 1.

Rzeczpospolita Polska jest dobrem wspólnym wszystkich obywateli.

Art. 2.

Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym, urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej.

Art. 3.

Rzeczpospolita Polska jest państwem jednolitym.

Art. 4.

- 1. Władza zwierzchnia w Rzeczypospolitej Polskiej należy do Narodu.*
- 2. Naród sprawuje władzę przez swoich przedstawicieli lub bezpośrednio.*

Art. 5.

Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju.

Art. 6.

- 1. Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju.*
- 2. Rzeczpospolita Polska udziela pomocy Polakom zamieszkałym za granicą w zachowaniu ich związków z narodowym dziedzictwem kulturalnym.*

Art. 7.

Organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa.

Art. 8.

- 1. Konstytucja jest najwyższym prawem Rzeczypospolitej Polskiej.*
- 2. Przepisy Konstytucji stosuje się bezpośrednio, chyba że Konstytucja stanowi inaczej.*

Art. 9.

Rzeczpospolita Polska przestrzega wiążącego ją prawa międzynarodowego.

Art. 10.

- 1. Ustrój Rzeczypospolitej Polskiej opiera się na podziale i równowadze władzy ustawodawczej, władzy wykonawczej i władzy sądowej.*
- 2. Władzę ustawodawczą sprawują Sejm i Senat, władzę wykonawczą Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej i Rada Ministrów, a władzę sądową sądy i trybunały.*

Art. 11.

- 1. Rzeczpospolita Polska zapewnia wolność tworzenia i działania partii politycznych. Partie polityczne zrzeszają na zasadach dobrowolności i równości obywateli polskich w celu wpływania metodami demokratycznymi na kształtowanie polityki państwa.*
- 2. Finansowanie partii politycznych jest jawne.*

Art. 12.

Rzeczpospolita Polska zapewnia wolność tworzenia i działania związków zawodowych, organizacji społeczno-zawodowych rolników, stowarzyszeń, ruchów obywatelskich, innych dobrowolnych zrzeszeń oraz fundacji.

Art. 13.

Zakazane jest istnienie partii politycznych i innych organizacji odwołujących się w swoich programach do totalitarnych metod i praktyk działania nazizmu, faszyzmu i komunizmu, a także tych, których program lub działalność zakłada lub dopuszcza nienawiść rasową i narodowościową, stosowanie przemocy w celu zdobycia władzy lub wpływu na politykę państwa albo przewiduje utajnienie struktur lub członkostwa.

Art. 14.

Rzeczpospolita Polska zapewnia wolność prasy i innych środków społecznego przekazu.

Art. 15.

- 1. Ustrój terytorialny Rzeczypospolitej Polskiej zapewnia decentralizację władzy publicznej.*
- 2. Zasadniczy podział terytorialny państwa uwzględniający więzi społeczne, gospodarcze lub kulturowe i zapewniający jednostkom terytorialnym zdolność wykonywania zadań publicznych określa ustawa.*

Art. 16.

- 1. Ogół mieszkańców jednostek zasadniczego podziału terytorialnego stanowi z mocy prawa wspólnotę samorządową.*
- 2. Samorząd terytorialny uczestniczy w sprawowaniu władzy publicznej. Przysługującą mu w ramach ustaw istotną część zadań publicznych samorząd wykonuje w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność.*

ZASADY:	Artykuł, ustęp
1) suwerenność narodu	
2) przedstawicielstwa	
3) praworządności	
4) prymatu konstytucji	
5) trójpodziału władz	
6) pluralizmu politycznego	
7) decentralizacji władzy państwowej	

Materiał pomocniczy 4

Przeczytaj poniższy fragment Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997r. i odpowiedz na pytania zamieszczone w tabeli pod tekstem.

Rozdział XII **ZMIANA KONSTYTUCJI**

Art. 235.

1. Projekt ustawy o zmianie Konstytucji może przedłożyć co najmniej 1/5 ustawowej liczby posłów, Senat lub Prezydent Rzeczypospolitej.
2. Zmiana Konstytucji następuje w drodze ustawy uchwalonej w jednakowym brzmieniu przez Sejm i następnie w terminie nie dłuższym niż 60 dni przez Senat.
3. Pierwsze czytanie projektu ustawy o zmianie Konstytucji może odbyć się nie wcześniej niż trzydziestego dnia od dnia przedłożenia Sejmowi projektu ustawy.
4. Ustawę o zmianie Konstytucji uchwała Sejm większością co najmniej 2/3 głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów oraz Senat bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby senatorów.
5. Uchwalenie przez Sejm ustawy zmieniającej przepisy rozdziałów I, II lub XII Konstytucji może odbyć się nie wcześniej niż sześćdziesiątego dnia po pierwszym czytaniu projektu tej ustawy.
6. Jeżeli ustawa o zmianie Konstytucji dotyczy przepisów rozdziału I, II lub XII, podmioty określone w ust. 1 mogą zażądać, w terminie 45 dni od dnia uchwalenia ustawy przez Senat, przeprowadzenia referendum zatwierdzającego. Z wnioskiem w tej sprawie podmioty te zwracają się do Marszałka Sejmu, który zarządza niezwłocznie przeprowadzenie referendum w ciągu 60 dni od dnia złożenia wniosku. Zmiana Konstytucji zostaje przyjęta, jeżeli za tą zmianą opowiedziała się większość głosujących.
7. Po zakończeniu postępowania określonego w ust. 4 i 6 Marszałek Sejmu przedstawia Prezydentowi Rzeczypospolitej uchwaloną ustawę do podpisu. Prezydent Rzeczypospolitej podpisuje ustawę w ciągu 21 dni od dnia przedstawienia i zarządza jej ogłoszenie w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej.

1) Kto ma inicjatywę ustawodawczą w sprawie zmiany Konstytucji RP?
.....
.....
.....
2) Jaką większością uchwała Sejm ustawę o zmianie Konstytucji RP?
.....
.....
.....
3) Jaką większością uchwała Senat ustawę o zmianie Konstytucji RP?
.....
.....
.....
4) W jakich przypadkach zmiany Konstytucji RP jest możliwość przeprowadzenia referendum zatwierdzającego?
.....
.....
.....
5) Kto może wystąpić z wnioskiem o przeprowadzenie referendum zatwierdzającego zmiany w Konstytucji RP?
.....
.....
.....